

Memòria del control arqueològic dels rebaixos
efectuats a les obres de construcció de l'autovia
A-34, en els trams compresos entre els
PK.26+500 i 27+200 i 25+000 i 27+700 al terme
municipal de Cambrils (Baix Camp)

Montse Corominas Vidal

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

MEMÒRIA DEL CONTROL ARQUEOLÒGIC
DELS REBAIXOS EFECTUATS
A LES OBRES DE CONSTRUCCIÓ DE L'AUTOVIA A-34, AL TRAM COMPRÈS
ENTRE ELS PK.26+500 I 27+200 AL TERME MUNICIPAL DE CAMBRILS
(BAIX CAMP)

Direcció:..... Montse Corominas Vidal

Realització:.....ATICS, S.L.

TARRAGONA, JUNY DE 2007

ÍNDEX

1-.MOTIVACIÓ DE LA INTERVENCIÓ	3
2-.ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS	4
3-.DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS I RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ	15
4-. CONCLUSIONS.....	16
5-. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA.....	18
6-. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA	24

1-.MOTIVACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

Durant els mesos de març i maig de 2006 i setembre i maig de 2007, s'ha dut a terme un control arqueològic dels rebaixos efectuats a les obres de construcció de l'autovia A-34, als trams compresos entre els Pk 26+500 i 27+200 i 25+000 i 27+700 , al terme municipal de Cambrils (Baix Camp). El desenvolupament d'aquest control de rebaixos ve determinat per l'existència a la zona on s'està portant a terme aquesta obra, de diferents jaciments documentats per l'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya, elaborat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Aquest control arqueològic dels rebaixos anava encaminat a localitzar restes de materials arqueològics en superfície a les zones desbrossades fins el moment, i a les seccions resultants de les rases efectuades, per tal delimitar possibles àrees d'actuació arqueològica.

Referent a aquest Projecte, l'empresa UTE NECSO I MJ GRUAS, ha encarregat a l'empresa de Gestió del Patrimoni Històric i Arqueològic ATICS, S.L. la realització d'un programa de control dels rebaixos que foren efectuats per l'arqueòloga directora Montse Corominas Vidal.

Aquest control dels rebaixos s'ha realitzat d'acord amb el que estableix el procediment establert pel Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

2.-ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

El territori del terme municipal de Cambrils està format per 2 sectors: el de ponent i el de llevant. Aquests dos sectors estant pràcticament del tot separat pel terme municipal de Vinyols i els Arcs, el qual entra en forma de cunya en la zona central del territori de Cambrils. El primer, més gran i de forma rectangular, es l'antic terme medieval de Cambrils, i de les "quadres" dels Teixells i de la Plana. El segon sector, més petit i de forma trapezoïdal, és el corresponen als antics termes de Vilafortuny, Mas d'en Bosch i Vilagrassa.

2.1 Els nuclis i termes històrics:

En el terme municipal de Cambrils, els nuclis principals i centrals de població són els que estan formats pels barris antic de la Vila i el de la Marina. El barri antic de la Vila, ubicat a una distància aproximat d'un quilòmetre de la costa, és on arran de la reconquesta del Camp de Tarragona, al segle XII, es va fundar al 1152 una vila sota la protecció reial, i què es va dotar de muralla defensiva al segle XIV. És el barri on durant segles es centrava la vida artesana, comercial, judicial i administrativa de la població. El barri de la Marina, va néixer arran del mar, on actualment hi ha el port, sota la protecció d'una forta torre de defensa. Aquest era principalment la zona on es va instal·lar els pescadors, i on a partir dels anys 60, es va anar desplaçant bona part de l'activitat comercial.

Els termes de Vilafortuny, mas d'en Bosch i Vilagrassa van ser incorporats a Cambrils al 1846. Vilafortuny va ser fundat en la mateixa època que Cambrils, entorn al lloc on avui en dia encara es conserva el seu castell. Durant alguns segles hi va haver un petit nucli de població, el qual va anar minvant arran dels atacs de pirates i de les febres palúdiques. Així al 1763 es trobava deshabitat, i quan en la primera meitat del segle XIX va ser incorporat al terme de Cambrils, ja comptava de nou amb 40 habitants.

El Mas d'en Bosch era un petit terme al nord del de Vilafortuny, titularitat de l'Arquebisbat de Tarragona. Després de la destrucció de l'església parroquial de Vilafortuny per part de pirates berberiscs, s'hi va fundar una petita església

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

parroquial que avui encara es conserva (l'ermita de Santa Maria del Mas d'en Bosch).

El terme de la Grassa o Vilagrassa, així com part del terme de les Comes d'Ulldemolins, al nord del Mas d'en Bosch, era un territori vinculat a la parròquia de Vilafortuny, si bé era propietat de la Cartoixa de Scala Dei (Priorat).

Els Teixells (o Tegells), era una quadra o part del terme en el qual vivien disseminades una petita població. Els Teixells sempre han format part de Cambrils, i avui en dia, encara es conserva el seu nucli més important (el mas de Sant Rafel o dels Teixells), i altres masies fortificades (Mas d'en Blai, mas de la Plana, etc.)

2.2 Els nuclis urbans actuals

Cambrils ha sofert un canvi radical a partir dels anys 1960. És una ciutat en plena expansió, que té una longitud d'aproximadament 9 km., i una mitjana d'amplada d'un quilòmetre.

El centre urbà de Cambrils. Els seus 2 nuclis urbans originals (la Vila i la Marina) estant pràcticament fusionat en un sol centre urbà, si bé encara es conserven alguns trets sociològics i arquitectònics diferencials. El nucli de la Vila s'ha expandit amb nous barris (La Perellada, el Pinaret, lo Raval de Gràcia, l'Eixample de la Vila, la Pallisa o barri del mercat, el Nou Cambrils); en tant que el de la Marina ho ha fet amb els de l'Eixample del Port o barri de la Roda, el Prat d'en Forés, Cambrils Badia, Cavet, etc.)

Vilafortuny i la zona de llevant. A la zona de llevant de Cambrils, la urbanització Vilafortuny Platja va ser l'embrió de les diverses urbanitzacions que actualment estant a la zona: Vilafortuny 2; Proacosa; Baronia; Els Tallats; Jardins de Vilafortuny; Mas d'en Bosch; Castells de Vilafortuny; Els ametllers; Pinar de Vilafortuny, etc. Tanmateix, la carretera que unia Cambrils amb Salou s'ha convertit en una via urbana al edificar-se a ambdós costats.

La zona de ponent. En aquella zona, els barris i urbanitzacions són l'Horta de Santa Maria; l'Albereda; la Llosa; Eldorado platja; Marcambriels; La Dorada; Tarraco; i Cambrils Mediterrània.

Vilafortuny és un antic terme municipal, que actualment forma part del terme de Cambrils. El 1842, en el marc de la reorganització municipal que va dur a terme

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

L'Estat liberal, els diferents termes que existien entre els de Vila-seca i Cambrils van ser annexionats a aquests dos municipis. Així, els termes de Barenys, Mas de l'Abat, les Comes d'Ulldemolins i les Franqueses van passar a Vila-seca, mentre que Vilafortuny, Vilagrassa i mas d'en Bisbe van ser annexionats al municipi de Cambrils. L'antic terme de Vilafortuny apareix ja documentat en la carta de poblament de Cambrils, que Ramon Berenguer IV va atorgar el 1152 a Ponç de Regomir. S'estenia des de la riera de Riudoms fins al terme de Vila-seca. No comptava amb un nucli de població centralitzat, sinó que estava format per un seguit de masos, i el seu centre organitzatiu era el castell de Vilafortuny. Sembla que tenia una demografia força feble i afectada per sovintejats atacs corsaris i per epidèmies. Arran de l'annexió, la documentació de l'antic Ajuntament de Vilafortuny va ser transferida a l'Ajuntament de Cambrils, que n'havia esdevingut el titular. El fons documental de l'antic terme de Vilafortuny consta de 0,2 metres lineals de documentació entre 1634 i 1842.

Vilagrassa és un dels antics termes rurals que actualment formen part del terme de Cambrils. El 1842, la Diputació Provincial de Tarragona va ordenar la incorporació de molts termes rurals –que estaven en gran part despoblats o bé formats per masos i nuclis dispersos- als nuclis veïns més grans. A més, en el cas de Vilagrassa, com en el de Vilafortuny, algunes de les finques pertanyien a grans terratinents sovint absentistes. D'aquesta manera, Vilagrassa i altres antics termes com Vilafortuny i Mas d'en Bisbe, passaven a formar part definitivament del municipi de Cambrils, mentre altres termes de la zona (Barenys, Mas de l'Abat, les Comes d'Ulldemolins i les Franqueses) s'incorporaven al terme de Vila-seca. La primera notícia que coneixem del terme de Vilagrassa és d'un capbreu de la Cartoixa d'Escaladei de 1496; s'estenia des del terme de Riudoms i Vinyols i els Arcs fins als termes de Mas d'en Bisbe, Mas d'en Bosch, Vila-seca i Mas de l'Abat. Mas d'en Bisbe era un altre d'aquests termes rurals que van ser annexionats a Cambrils el 1842. Apareix documentat, ja com a terme, des de 1524 i - almenys en part- era senyoria d'Escaladei. Arran de l'annexió, la documentació dels antics governs municipals de Vilagrassa i Mas d'en Bisbe va ser transferida a l'Ajuntament de Cambrils, que n'havia esdevingut el titular. Es tracta d'un fons de 0,1 metres lineals de documentació entre 1751 i 1844.

2.3 Jaciments arqueològics i edificis històrics

La vila romana de la Llosa: La història del propi jaciment s'inicia l'any 1980 quan es va localitzar arran del desenvolupament del Pla d'urbanització en aquest sector. L'Ajuntament de Cambrils considerà oportú paralitzar les obres del polígon fins que les prospeccions arqueològiques determinessin la magnitud de les restes. Així als anys 1983 i 1984 es desenvoluparen les primeres excavacions arqueològiques. Posteriorment, a partir de 1990 es venen desenvolupant de forma ininterrompuda els camps de treball organitzats per l'Institut Català de Serveis a la Joventut amb la col·laboració de l'Ajuntament de Cambrils i la Diputació de Tarragona. Al 1991 es va incloure el solar de 18.000 m² ocupat pel jaciment, dins el Pla general d'Ordenació Urbana de Cambrils, com una zona verda. Posteriorment han aparegut més restes fora d'aquest perímetre, fet que permet afirmar que els límits del jaciment es troben més enllà de la tanca exterior i més a prop del mar del que es pensava.

Durant els camps de treball d'arqueologia de La Llosa, han passat per Cambrils multitud de joves de tot el món que han aportat el seu granet de sorra en el coneixement científic del jaciment. Un dels fets més importants ha estat la fixació de la cronologia del jaciment que s'ha pogut concretar entre el segle I abans de Crist fins el segle VI després de Crist. A més, els darrers anys s'han localitzat diverses fases d'utilització de l'espai actualment ocupat pel jaciment, des d'una possible fàbrica de salaons, a un lloc de residència, forns, restes de termes privades o una petita necròpolis baix imperial. Tota aquesta informació és molt important per conèixer l'ocupació romana del territori que envoltava la ciutat de Tarraco, sobretot després de la troballa del conjunt excepcional de bronzes de La Llosa al mes de febrer de 1992. Aquest element ens parla de la presència a La Llosa d'una família amb un status social elevat, que residia al costat del mar i que es podia permetre el luxe d'adquirir un conjunt de bronzes de procedència itàlica al segle I d.C.

La Torre de l'ermita o del Santuari de la Verge del Camí: edifici militar del segle XIV, està al costat de sud de l'església, es tracta d'una torre de defensa i de guaita d'estil gòtic militar. La primera notícia documentada de la Torre data de 1375 i

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

es troba en un document del comte-rei Pere III. Té planta rectangular, de forma troncoprismàtica d'amples parets reforçades amb carreus encoixinats en els angles; coronada amb merlets i amb petites obertures de fuselleria de l'època de les guerres carlistes. Aquesta torre permetia tant una posició avançada del nucli emmurallat, com d'observació de la costa, com del camí reial. A partir del segle XVIII amb la construcció adjacent del Santuari de la Mare de Déu del Camí passà a dependre de les diferents comunitats religioses que al llarg dels anys ocuparen el Santuari. Posteriorment durant al segle XIX, degut a la seva alçada fou utilitzat com a centre de transmissió de senyals telegràfiques i visuals.

Durant el segle XX restà en un estat de total abandó fins a meitats dels anys setanta quan l'Ajuntament de Cambrils inicià la seva recuperació.

L'edifici es va incloure a l'acord entre Ajuntament de Cambrils i Centre d'Estudis Cambrilencs pel qual s'incorporava al Museu d'Història de Cambrils des de 1996. Actualment s'hi pot visitar l'exposició "Un lloc anomenat Cambrils" que aplega documentació, maquetes i fotografies com a testimonis de la importància de la vila de Cambrils en època medieval. A més, també es poden contemplar alguns objectes, com per exemple els escuts en pedra més antics que es coneixen de Cambrils.

Torre del port o dels moros: La Torre del Port, és un dels edificis més coneguts de Cambrils, ja que des de l'aparició del turisme sempre s'ha lligat amb la imatge que es vol projectar del municipi. Bastida en el segle XVII, és una torre aixecada en plena època d'atacs berberiscs, que servia per a protecció de l'actual zona del port. Va passar a mans privades al 1894 i després de gairebé un segle, va ser adquirida per l'Ajuntament de Cambrils al 1993. A partir de 1995 s'han dut a terme diverses obres de rehabilitació a càrrec de l'Ajuntament de Cambrils amb l'ajut de la Diputació de Tarragona, Generalitat de Catalunya i Unió Europea.

La torre també anomenada dels Moros, és de planta circular amb un primer pis amb volta on es conserva la porta d'entrada original de l'edifici defensada per un matacà fet amb carreus. El segon pis es bastí l'any 1945 fruit d'una reforma al gust del propietari. Al peu de la torre a l'exterior, és evident un eixamplament de la construcció anomenat escarpell, propi d'aquestes edificacions. Durant el 1999 es va procedir a buidar la planta baixa de la torre, fins llavors plena de terra. La sorpresa

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

va ser que, en el marc d'una excavació arqueològica d'urgència, va aparèixer l'arrencament d'una volta al potent mur perimetral. Aquestes restes corresponien a la volta original que suportava el paviment del primer pis de la torre que en un moment determinat s'enfonsa i només deixa les restes a la paret on es sustentava.

Recentment recuperada per l'Ajuntament de Cambrils, forma part de la xarxa d'edificis del museu d'història.

Torre del Llimó o de l'hort del Llimó: ubicada entre els carrers Creus, Rovira i Marià Fortuny, és tracta d'una altra torre extramurs, possiblement del segle XVI, té planta circular. Actualment és de propietat privada.

Torre del bou o de la presó: és l'única integrada en el recinte emmurallat que encara es conserva, és de planta rectangular que va ser modificada al segle XIX, durant l'època de les guerres carlines. Coneguda actualment com torre de la Presó, està ubicada a la cantonada del passeig Albert i de la plaça del setge.

Torre del mas d'en Bisbe o de la Guineu: datada del segle XVI, està ubicada a la partida del mas d'en Bisbe, i son les restes d'una torre de defensa que estava adossada a una antiga masia, avui desapareguda. És de planta quadrada, disposa d'una alçada d'uns 18 metres. Entre els anys 1978 i 1986, va patir diverses desnonaments que van afectar la seva cara sud, que va obligar la intervenció de l'ajuntament de Cambrils, que va procedir a la seva reparació l'any 1987.

Torre de la riera: ubicada a la cantonada del passeig la Salle amb l'avinguda Baix Camp, està integrada dins de l'actual Mas d'en Cassià, i el seu extrem superior ha sofert una important modificació. D'estil popular, de planta quadrada, confeccionada amb pedres de Mont-roig, protegia la cruïlla de l'antic camí reial de Tarragona a Tortosa amb la riera de l'Alforja. Ubicada pràcticament a la mateixa alçada que la Torre de l'Ermita, permetia també ser una posició de defensa avançada del nucli emmurallat de Cambrils, com d'observació de la costa.

Torre de l'Esquirol: també coneguda com la Torre del Telègraf o la torre missatgera, és de planta quadrada i es datada de la primera meitat del segle XIX.

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

Formava part del conjunt de torres de la línia de telègraf òptic o de senyals que unien Barcelona a València.

Castell de Vilafortuny: ubicat en la zona central de Vilafortuny, es tracta d'un edifici del segle XII al XIX, que ha sofert nombroses modificacions fins al seu estat actual. Recentment restaurat pel seu actual propietari, conserva la torre de l'homenatge i el pont d'accés al recinte emmurallat d'origen medieval. En el seu origen, es considera que era el nucli o poblat de Vilafortuny.

Castell dels Teixells: conegut també com mas dels Teixells o com Mas de Sant Rafel, està ubicat a la partida dels Teixells, en la bifurcació dels camins de les Francines, Hortes Velles, Riudecanyes, i de Vinyols a Mont-roig. Es considera que els seus elements més antics són del segle XVI, si bé a prop, s'ha localitzat recentment les restes d'un molí medieval. Es tracta d'un edifici de planta rectangular, amb 2 torres quadrades adossades, en una de les quals hi havia l'antiga capella.

El seu ús original era el d'habitatge i agrícola, si bé s'ha considerat sempre que era també el centre del terme dels Teixells, als voltants del qual hi havia una petita població disseminada.

El mas d'en Bosch: edifici ubicat a la partida del mateix nom, enfront de l'ermita, és un edifici d'estil renaixentista popular dels segles XV al XVI. La utilització original d'aquest edifici era d'habitatge i agrícola.

El mas de l'Arany: masia construïda al segle XVIII sobre les restes més antigues (S. XIV o XV), va ser posteriorment ampliat al segle XIX. Està ubicat al centre de la urbanització Cambrils mediterrània, i conserva les restes d'una torre de defensa.

El molí de les 3 eres: edifici d'origen medieval, si bé la planta principal actual podria ser del segle XVIII i XIX, és l'últim dels moliners fariners de gran capacitat que hi havia a Cambrils. Accionat per energia hidràulica, està ubicat a la cantonada de l'Avda. Adelaida i de la riera d'Alforja amb l'antic camí reial de Tarragona a Tortosa. A partir de l'any 1990, es va iniciar la seva important restauració que avui

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

en dia han permès transformar-ho en la seu central del Museu d'Història, i han permès que es podés posar en marxa l'antic molí. El Museu Molí de les Tres Eres és ubicat a l'edifici d'un antic molí fariner hidràulic. Es troba situat a la confluència entre un camí, que unia la costa amb el nucli històric de la vila i el Camí Ral de Tarragona a Tortosa, que seguia el recorregut de la Via Augusta romana.

2.4 Patrimoni arqueològic

En diferents punts del terme municipal de Cambrils, s'han trobat diferents restes arqueològiques de diferents èpoques. Algunes d'aquestes, de l'època prehistòrica, són:

- Destrals polides i diferents troballes de sílex a les zones de Cavet, Regueral, cementiri, mas de l'Arany, Mas de l'Isidre, Vilagrassa i Nou Cambrils.
- Troballes de l'època Ibèrica a Vilafortuny
- Un molí de mà en la partida Vilagrassa, en el límit amb el terme de Vila-seca.
- Jaciments neolític de Vilagrassa i del Regueral.

De l'època ibèrica, s'han trobat diverses restes dels *Cossetans* que van habitar en la nostra contrada, en la zona de Vilafortuny, en l'indret on actualment s'ubica l'actual castell. Altres restes s'han trobat a la partida Mas d'en Bisbe, així com a la de les Quetgles.

Els romans van ocupar Tarraco, i tota la zona del Camp de Tarragona, a partir de l'any 218 aC. De l'època romana, es disposa de més troballes i jaciments. Algunes d'aquestes són:

- Inscripcions romanes incrustades en la torre del Mas d'en Bisbe i del castell de Vilafortuny.
- La vila romana de La Llosa. Ubicada en la urbanització l'Albereda, entre el mar i el costat dret del tram final del barranc de la Verge del Camí, va ser posada al descobert al 1983. Des del 1990, es ve fent cada estiu campanyes d'excavacions que estant posant al descobert una gran vila romana. Alguns dels descobriment efectuats durant les excavacions han resultat ser Un

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

formidable i excepcional conjunt d'objectes domèstics de bronze, tal com una estatueta lampadari de bronze, suports, plata, etc.

- Restes romanes als barris de la Perellada i del Pinaret: s'han trobat diverses tombes prop del Santuari de la Mare de Déu del Camí (1990); a l'actual avinguda del Mil·lenari (1984); i més recentment, en el barri del Pinaret (2000).
- Restes romanes de l'Esquirol: al 1987, s'hi va trobar restes d'una antiga vila romana.
- Restes romanes del Cap de St. Pere: s'hi va trobar restes d'una antiga vila romana (1952).
- Sarcòfag senzill de soldò als Tallats.
- Diverses restes romanes als voltants del Mas d'en Bosch.

Al començar la segona meitat del segle XV, amb motiu de les diferències entre el rei Joan II i el seu fill el Príncep Carles de Viana (guerra civil 1462-1472), Cambrils es va mostrar partidària del Príncep, motiu que va ocasionar que la vila es veiés immers en diferents fets d'armes. El Príncep va ser a Cambrils on va passar la nit del 8 de març del 1461.

Al segle XVI va començar a prendre importància el sector marítim, la població del qual es dedicava al comerç de cabotatge, construint-se alguns petits magatzems. Preferentment s'embarcaven cap a Barcelona oli, vi i cereals de Cambrils i dels pobles veïns, així com també aquests mateixos productes agraris del Priorat. Més tard va establir-se una duana per les expedicions a l'estranger i, Cambrils va ser designat cap de districte marítim. Aquest comerç va durar, aproximadament, fins el 1825, en que el port de Tarragona va adquirir una major importància i el de Cambrils va quedar reduït a un petit nucli de pescadors.

A la meitat del segle XVII Cambrils era una petit vila rodejada per una cintura de muralla y torres y bastions exteriors, el què li donà una categoria de plaça forta d'una certa importància. Al produir-se l'aixecament de Catalunya (guerra dels segadors del any 1640) contra el Rei d'Espanya Felipe IV (1621-1665) i especialment contra el

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

mal govern del seu Vàlid (espècie de primer ministre) el conde-duque de Olivares, les tropes reials, amb més de 25.000 soldats y una trentena de canons, accediren a Catalunya entrant a través de Tortosa des del sud. Eren manades pel *Marqués de los Vélez*, i es dirigiren cap a Tarragona y Barcelona. A meitat camí, un petit exercit català amb tan sol 2 velles peces d'artilleria i entre 2 a 3000 voluntaris i milicians del Camp de Tarragona s'instal·là a Cambrils. Sota el comandament del *Baró de Rocafort*, la seva missió era intentar aturar els invasors. El 13 de desembre de 1640 l'exèrcit real inicià en Cambrils un violent setge que durà 3 dies amb bombardejos a càrrec de la nombrosa artilleria. Faltats de reforços y de socors, amb poques armes y municions, els cambrilencs capitularen la rendició a canvi de salvar la vida. Però quan part dels assetjats sortiren por una de les portes de la muralla, s'inicià una cruel matança de 700 defensores desarmats en un breu espai de temps. Més tard foren jutjats sumarialment el *Baró de Rocafort*, *Jacint Vilosa* (Governador Militar del Camp de Tarragona) i *Carles Bertrolà* (*sergent major*); així com el Batlle i els Jurats (regidors) de la vila, que foren tots condemnats a mort i penjats dels merlets de la muralla. També, una part dels murs de defensa foren minats i enderrocats. El setge i matança de Cambrils provocà un fort sentiment de revolta dels catalans contra les tropes reials que foren, setmanes més tard, vençudes en la batalla de Montjuïc, a Barcelona. La vila, durant el segle XVIII, tingué una prosperitat econòmica i una expansió urbana que es prolongà cap als nous centres d'atracció, sobretot cap el sud del nucli en sentit cap al camí reial i el santuari de la Verge del Camí, que s'estava engrandint. La població es dedicava preferentment a les activitats agrícoles, i el Cambrils del s. XVIII tenia la fisonomia d'una vida camperola. La població censada a Cambrils al 1787, en base al estudi del cens de Floridablanca era de 1.658 habitants. En les acaballes del segle XVIII, España, a causa de la seva aliança amb França, es va veure compromesa en una guerra contra Anglaterra, de la que un fet afectà Cambrils: així, el 16 de gener 1798, arribaren per mar a Cambrils 3 naus i 2 fragates angleses que portaren a terme un atac mitjançant un desembarcament, destruint els canons de la Torre del port. Donada l'alerta a Reus i Tarragona, arribaren a temps reforços que obligaren als anglesos a reembarcar-se sense que, sembla ser, hi haguessin víctimes. També la Guerra de la Independència (1808-1814) va tenir greus repercussions en la nostra vila, les quals significaren el seu empobriment. Els francesos entraren a Cambrils en el mes de febrer de 1809. La vila

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

canvià de mans en diverses ocasions, i obligà a que bona part dels seus habitants la abandonaren cap altres llocs mas segurs de l'interior. Al març de 1812, hi van haver combats entre tropes franceses del *General Habert* i espanyoles del *General Juan Luis Courten Chermont*, prop de Cambrils, que finalitzaren amb la derrota francesa amb més de 400 baixes. Amb ocasions de les guerres civils carlistes (1833-1840; 1868-1876), hi van haver també diversos fets d'armes. El més important succeí la nit del 13 al 14 de juliol de 1874, en la qual la partida del cabdill carlista *Ramón Tressera*, al front de 400 homes, arribà a penetrar en la Vila, provocant danys i incendiant l'arxiu municipal. Al llarg de les $\frac{3}{4}$ parts del segle XIX la població cambrilenca experimentà un estancament demogràfic. I no serà fins la última part de la centúria que es constatà una tímida recuperació que anirà consolidant-se durant el segle XX. A l'any 1900, la població censada a Cambrils arribà als 2.653 habitants. Al final del s. XIX i començament del XX, a pesar de la implantació de la línia ferroviària, la revolució industrial arribarà aquí tardanament. Amb una estructura eminentment rural y on la immensa majoria de la població era camperola, Cambrils viurà casi de esquena al procés d'industrialització de les principals poblacions catalanes.

3-.DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS I RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ

Tram des del PK 26+500 al 26+900

Control arqueològic de la totalitat del tram afectat per l'ampliació per la banda dreta de l'actual carretera nacional 340 al seu pas pel terme municipal de Cambrils i a la partida denominada Mas d'en Bosc. El rebaix, d'aproximadament 1.5 metres de profunditat, no ha afectat cap resta arqueològica, ni béns mobles ni immobles.

Tram des del PK 27+000 al 27+200

Control arqueològic de la totalitat del tram afectat per l'ampliació per la banda dreta de l'actual carretera nacional 340 al seu pas pel terme municipal de Cambrils i a la partida denominada Mas d'en Bosc. El rebaix, d'aproximadament 1.5 metres de profunditat, no ha afectat cap resta arqueològica, ni béns mobles ni immobles.

Tram des del Pk.25+000 al Pk.27+300

Control arqueològic de la totalitat dels treballs de rebaix de la nova autovia, que es situa perpendicularment a la carretera nacional 340 (N-340). En aquest tram, d'aproximadament dos quilòmetres i mig de llargada, s'hi ha realitzat un control visual dels seus perfils, així com la terra producte del rebaix del mateix.

En aquest tram, no s'ha documentat cap tipus de resta arqueològica, ni béns mobles ni immobles.

Tram des del Pk. 25+000 al 26+000 marge esquerre

Control arqueològic de la totalitat dels treballs de rebaix de la nova autovia, que es situa perpendicularment a la carretera nacional 340 (N-340) al marge esquerre de la mateixa i en direcció est. En aquest tram, d'aproximadament un quilòmetre de

Memòria del control arqueològic a les obres de construcció de l'Autovia A-34, al tram comprès entre els pk.26+500 i 27+200 a Cambrils (Baix Camp)

llargada, s'hi ha realitzat un control visual dels seus perfils, així com la terra producte del rebaix del mateix.

En aquest tram, no s'ha documentat cap tipus de resta arqueològica, ni béns mobles ni immobles.

Tram des del Pk. 26+000 al 27+000 marge esquerre

Control arqueològic de la totalitat dels treballs de rebaix de la nova autovia, que es situa perpendicularment a la carretera nacional 340 (N-340) al marge esquerre i en direcció est. En aquest tram, d'aproximadament un quilòmetre de llargada, s'hi ha realitzat un control visual dels seus perfils, així com la terra producte del rebaix del mateix.

En aquest tram, no s'ha documentat cap tipus de resta arqueològica, ni béns mobles ni immobles.

Tram des del Pk. 27+000 al 27+700 marge esquerre (mas Gallau)

Control arqueològic de la totalitat dels treballs de rebaix de la nova autovia, que es situa perpendicularment a la carretera nacional 340 (N-340) al marge esquerre i per davant del Restaurant Mas Gallau. En aquest tram, de 700 metres de llargada, s'hi ha realitzat un control visual dels seus perfils, així com la terra producte del rebaix del mateix.

En aquest tram, no s'ha documentat cap tipus de resta arqueològica, ni béns mobles ni immobles.

4-. CONCLUSIONS

Malgrat la proximitat del jaciment recentment excavat dels Voltants de la Torre Bargallona i la localització d'una vila romana a escassos 200 metres de la zona intervinguda, els rebaixos realitzats per a la construcció de la nova carretera delimiten la zona arqueològica perfectament a l'est de l'àrea objecte d'aquesta memòria.

Els rebaixos s'efectuaren entre 60 i 90 cm de profunditat i al llarg d'aproximadament tres quilòmetres de distància, sempre perpendicularment a l'antic traçat de la carretera. En totes les zones a on s'ha dut a terme el seguiment pertinent, tan sols s'han documentat estrats d'aportació al·luvial i graves, sense localitzar restes antròpiques de cap tipus en cap dels trams afectats.